

הדת בלי תעמולה — כצמח בלא השקאה.

זהו אחת מהנחות היסוד של חסן אלבנא. תופעה מעניינת היא, שכל מי שנמנה עם „האחים“ רואה בתורתם את פרי־סביבתו הוא, או את פרי תנאי־חיו שלו, ואלו השקפותיו ומשאלותיו של היחיד, שתנועה זו מטפחת אותם, מטשטשות את „נקודת השיתוף“ שבתכנית פעולותיהם ומגמותיהם של „האחים“. אכן, תורתם של ראשי „האחים“ נראית כמוכנת לרבים, מאחר שהיא מרבה לדבר על ארגון העולם המוסלמי כנגד כל מי שאינו מוסלמי, על עליונותה של הדת האיסלאמית, אך יותר מכל על עליונות הגזע. הערבי והמסורת הערבית בכלל. ואמנם, שפעת נאומיהם, חיבוריהם ודרשותיהם של עסקני „האחים“ נצטרפה במשך זמן קצר לאוצר שלם של „מחשבה“ ו„רעיונות“ על טהרת האיסלאם, המסתמכים יותר על האינטואיציה של הדרשנים והמטיפים עצמם מאשר על עובדות של ממש. כי התכלית היתה, והנה גם כיום, להשפיע על הפסיכולוגיה של הציבור לכל שדרותיו, מתוך כוונת־זדון להאפיל על אפקי המחשבה של החברה בימינו, לדכא את רוח ההתמרדות בסדרי המשטר הנוכחי בארצות־המזרח ולבלנך את השאיפות לצורות חדשות בחיי החברה והתרבות. מתנגדי „האחים“ — והם רבים בכל מקום ומקום — רואים בצדק את עלייתם על הבמה הציבורית כהופעה פתולוגית, שמקורה בתנאי השפל של המוני העם הערבי, אשר החריפו ביותר במצרים. ומכיון שאין כמצרים להריפות הניגודים הפנימיים, מסתבר שדוקא משום כך היתה ל„ארץ המכורה“ של תנועת „האחים“, על גילויים אחרים בקו הנפתל של מדריכי „האחים“ נייחד את הדיבור בפעם אחרת.

ר ש י מ ו ת מ ד י נ י ו ת

”משפט — שלמה“ בצבא־הודו

עם התקרב מועד חלוקתו של צבא קיסרות־הודו לשעבר, בין שתי מדינות. ההינדית המושלמית, רבו בעתונות הבריטית, הצבאית והכללית, כתבות של קצינים בריטיים ותיקים המביעים את צערם על „שבירת הכלי המשובח הזה אשר נוצר וטופח ע״י חבר הקצינים הבריטי שבהודו במשך כמה דורות חיים ועמל“.

רבים מבעלי המאמרים והרשימות אינם מסתפקים בצד הסנטימנטלי שבדבר. הם מספקים פיקפוק רב אם יוכלו בני־הודו כבר כרגע לנהל את ענייני צבאם במלוא היקפם — וביחוד בדרגות הפיקוד והמנהל העליונות. מהם מתאבלים על שבירת מסורות־גדודים וסגל־מפקדים, הכרוכה בפירוק היסודות העדתיים והשבטיים השונים, אשר עד כה שימשו בצירופן ברוב יחידות הצבא ההודי. מהם טוענים לחוסר־אפשרות אובייקטיבי לנהל את ענייני הגנת־הודו המשותפת כלפי־חוץ ע״י שני מסות־כלליים נפרדים, כשחצי־האי מבוחר לשנים, וביחוד כשרצועת־הגבול הצפון־מערבית תהיה בידי מדינת פאקיסטאן, הקטנה והחלשה בהרבה מרעותה, ונעדרת ה„עומק“ האיסטרטגי — עובדה המגבירה את הסכנות הצפויות מעבר אפגניסטאן

ומרכז-אסיה; ואלו באיזור הגבול הצפון-מזרחי, שהסכנות האורבות ממנו נתגלו מאז כיבוש-בורמה היפני, ישמשו מעתה בערבוביה: תחילה חבל אסאם, ההינדי ברובו, מאחריו — "מדינת-המזרח" של פאקיסטאן (המזרח-בנגאלית, בצירוף חבל טיחלאט, המושלמי ב־55 אחוז, מתוך אסאם), ורק מאחריה מדינת הינדוסטאן ("הודו") העיקרית...

• • •

סידור ענייני צבא-פאקיסטאן, אשר מרחק של כאלף ושלוש מאות קילומטר משתרע בין מדינת-המערב ומדינת-המזרח שלה, (ובדרך-הים יעלה המרחק בין נמליהן על אלפיים קילומטר!), מציג קשיים שאין להם, בעצם, פתרון. ונוסף על הכל — בא עניין מדינות-הנסיכים שבהודו, ומוסיף סבכים נוספים: סבך פנימי גדול, בהיות העיקרית שבמדינות-הנסיכים — מדינת ה"ניזאם" של היידראבאד — שהוא עצמו מושלמי, ואלו עד ל־90 אחוז מ־17 המיליון של חושבי מדינתו הם הינדים — תקועה בלבב ה"דומיניון" החדש "הודו"; וסבך מורכב עוד יותר, פנימי-חיצוני, של מדינת המהאראג'ה של קאשמיר, בצפון הרחוק, שבה השליט הוא הינדי, ורוב-רובם של ארבעת המיליון ומעלה תושבים שבה — מושלמים; מדינה זו גובלת בצפון-מערב באיזורי השבטים המושלמיים, אוהבי השוד והקרבות, שבספר האפגאני; "פאקיסטאן המערבית" נכנסת מדרום כטרין בינה לבין דרום-הודו; בעוד שמצפון ומצפון-מזרח היא פתוחה להשפעות וחדירות מעבר אסיה המרכזית — הן מהשטחים הסובייטיים, והן מ"מזרח-תורכיסטאן הסינית" אשר להשפעה הסובייטית יש יד במשטרה המדינית-הצבאית.

לשם יצוב המצב בהודו, נוכח הסכנות הבין-לאומיות היכולות לנבוע מהתערערויות מעמדה המדינית, ההגנתי והבטחוני-של הודו, מציעים כמה קציני-צבא בריטיים לנסות להקים שם — נוסף על חילות-המקום — גיס בין-לאומי ראשון, אשר ישמש בתפקיד דומה לזה שמילא שם הצבא הבריטי בשנתנים האחרונות. אך ברור לכל כי היום אין להצעה כזאת אלא ערך אקדמי בלבד.

• • •

בינתיים, באמצע יולי, החליטה כבר "מועצת-החלוקה" על חלוקת צבא-הודו, לפי סימן עדתי, כפי שניתן לקבעו בערך.

לפי זה יקבל "דומיניון-הודו" 15 מתוך עשרים ושלושה הרגימנטים של רגלים שהיו בצבא קיסרות-הודו. יצוין, כי מהודעה זאת אין לדעת בבירור בכמה בטליונים יתבטא הדבר למעשה, כיון שמאה וכמה הבטליונים שהיו בצבא-הודו המאוחד — פרט לעשרים הבטליונים לערך של בניגורקה — היו מחולקים, כדוגמת בריטניה, ל"רגימנטים", אשר מספר הבטליונים בהם לא היה שווה, כי הם היוו רק יסוד לחיול ומסגרת חברה-הקצינים ומסורת-הגדוד, אך זה מכבר חדלו לשמש גם חטיבות טקטיות מתמידות. ברם, יש להניח כי חלוקת חיל-הרגלים מתאימה ביסודה ליחס המספרי שבוטא במספר הרגימנטים.

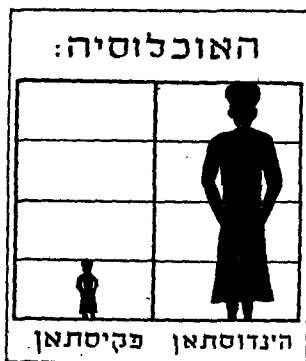
מחילה-השריון תקבל "הודו" 12 יחידות (רגימנטים של מכוניות-שריון וטנקים —

קלים ובינוניים), מחילת-התחתנים — 18½ רגימנטים (2 סוללות ו-24 כלי-יריה בכל אחד, לפי הדוגמה הבריטית), ומחילת-המהנדסים — 61 יחידות שונות (פלוגות-שדה של מהנדסים, פלוגות-ציוד וכי"ב"ז). ואלו לפאקיסטאן ניתנים 8 רגימנטים-רגלים, שש יחידות-שריון, 8½ רגימנטים ארטילריים, ו-34 יחידות-מהנדסים.

יש עניין בדרך שנקטו בה להגשמת חלוקתו של צבא-הודו. היחידות ש"הוקצבו לכל אחת משתי המדינות-היורשות" נקבעו לפי העדות או השבטים שהיו עיקר בתוכן. הן הועתקו, לפי הצורך, לחזיתות בתחום הדומיניון המתאים. הפלוגות של ה"מיעוטים" שבתוכן (כי כל בטליון רגלים בהודו כלל פלוגות של בני שתי עדות, או גם של יותר), או של פרטים — מועברים והולכים בהדרגה אל הדומיניון " שלהם", ושם מספחים אותם אל יחידות מתאימות חדשות. כתוצאה מתהליך זה ייפגע קשה, למשך השנה הקרובה, ערכם הצבאי והלוחם של הגייסות ההודיים.

* * *

יש צד מספרי מעניין במצב שיוצר עתה, אשר הוא גם צד איכותי. מספר תושביו של דומיניון-הודו (יחד עם מדינות-הנסיכים שכבר נספחו עליו, או העומדות להיספח) יהיה רב יותר מזה של פאקיסטאן כמעט פי-ארבע. אך עצמת צבאו, לפי קוי החלוקה, תעלה רק פי-שניים (או קצת פחות מזה) על זו של חיל-פאקיסטאן (וגם בצי ובחיל-האוויר יהיה המצב דומה).

סיבות גיאוגרפיות והיסטוריות כאחת לדבר. פאקיסטאן — מדינת-ספר תהיה, וכן כלול בתחומה אחוז גבוה ביותר של "השבטים הלוחמים" אשר בהודו. אדרבא, אם ארץ-פונג'אב נחשבה למקור של כמעט מחצית הגייסות ההודיים (ולפי מספר תושביה היתה פחות מ-10 אחוזים באוכלוסית הקיסרות), הרי מעתה יגדל, לעומת העבר, אחוז החיילים הבאים ממקורות עדתיים חדשים, או ממקורות שהיו בעבר מקובלים פחות, ואין זה מן הנמנע שעוד נעמוד בפני חזיון של החרות בעצמת הצבאות, כשלעומת המסורת הלוחמת של המושלמים הפונג'אבים, למשל, או של הפתאנים מגבול אפגאן. יטיל דומיניון-הודו, יחד עם שבטיו הלוחמים הוא (המהרטים, הרג'פוטים, וכ"כ הסיקחים) גם את יתרונות הכלכלה וההכשרה הטכנית שלו.

כבר צוינה בעיית הנסיכויות ההודיות. יש מהן אשר קיימו בעבר צבאות שלא היו חסרי-ערך (ביחוד — היידראבאד וכמה מהנסיכויות הרג'פוטיות). עם חלוקת הקיסרות לשעבר נטו כמה מהגדולות שבנסיכויות לנקוט בדרך של עצמאות. היידראבאד, למשל, וטרבאנקור (נסיכות-הוף הינדית, בת 6 מיליון תושבים) כבר הודיעו על כוונות כאלה. והנה, באה ביולי הודעת המשנה-למלך, כי נסיכות אשר תבחר בדרך כזו — תמצא את עצמה מנותקת מכל מקור של אספקה צבאית ושל ציוד-מלחמה תדוש. ימים מעטים לאחר זאת הודיעו הנסיכויות הנ"ל על החלטתן להצטרף אל דומיניון-הודו: — החלטה שצריכה היתה להיות קשה ביותר בשביל הניצאם, גדול נסיכי הודו, מושלמי קנאי, "הער לסיסמאות פאך אסלאמיות" ומקיים בצבאו גדוד ערבי מיוחד.

עכ"פ, עוד תתיצב לפני הדומיניונים השאלה של תיאום בין צבאותיהם לבין חילות הנסיכים ה"פרטיים".

• • •

וזאת לזכור: גם באם נתעלם מבעיות מדינות-הנסיכים, מוסיפים להישאר גם לאחר החלוקה, הן בהינדוסטאן והן בפאקיסטאן, מיעוטים ניכרים — של עשרות מיליונים! — מושלמים מזה והינדים מזה, מבלי לדבר כבר על סיקחים ועדות קטנות אחרות. (רק 50 מיליון מהמושלמים בכללים בתחומי פאקיסטאן, ואלו 30 מיליון — יישארו גם בעתיד תחת שלטון דומיניון-הודו; ואותה פאקיסטאן שנתאשרה קרויה בפ"רבים "קצוצה"). הסיקחים ודאי שיוסיפו למלא תפקיד צבאי רב-ערך, וביחוד במדינת-הודו, בה ירגישו את עצמם יותר בני-בית, וגם יהיו מרובים יותר מאשר בפאקיסטאן. מיניסטר-ההגנה של מדינת-הודו — סיקה הנו, אות להתחשבותה של המדינה החדשה במיעוט רגיש וגאה זה, בעל תכונות-לוחמים מובהקות. אכן, אף במדינת-הודו תוסיף להתקיים שאלת המיעוטים בצבא, והתרכב העדתי של גדודים וחטיבות. בהודו כבפאקיסטאן תעמוד שאלת שיון המיעוטים בשירות הצבאי, על חובותיו וחזיותיו.

• • •

עם חלוקת הודו לשני דומיניונים חדשים (זהו, עכ"פ, מעמד למשך השנה הקרובה) תחליט כל אחד מהם להזמין קצינים בריטיים גבוהים בתור מצביאי צבאותיה. שנהי הגנרלים שהוזמנו הם בעלי ותק מחזית בורמה — הגנרל סלים הוזמן לשמש מצביא לחיל הינדוסטאן, והגנרל מאַסְאָרִי — כמצביא חיל פאקיסטאן. מכל מקום ברור, שבשנים הקרובות יוסיף בסיס זיוגם של צבאות הודו להיות קשור למתכונת הזיוג הנהוגה בהם כיום, דהיינו, לפי המבנה הצבאי וטיפוסי-הנשק הבריטיים; — במידה שאספקת נשק מאמריקה, למשל, לא תשנה אותו. הן המסיבות המדיניות בהודו והן מצבה הצבאי מביאים לידי המסקנה כי על רקע המצב הכללי במזרח, עתידה מעתה הודו (וביחוד — הודו הצפונית, המושלמית) לשמש, למשך תקופת-שנים לא-קצרה, גורם מסייע ומחמיר — ולעתים גם מקור ונקודת-המוצא — לחוסר-ציבוק, ואולי גם לזעזועים, בכל רצועת ארצות-האיסלאם, המשתרעת מהררי טיבט ועד לחופי הים-התיכון.

„טראנס-ערב“ — מסיב איסטרטגית

לפי כתבה לונדונית מאת ג'ון קמחי מראשית יולי, יש לצפות עתה לתזוזה ניכרת במצבה האיסטרטגי של ערב-הסעודית — וכן בהשפעה האמריקאית במזרח-התיכון — עקב החלטת אבן-סעוד כי יש להתחיל עוד השנה בסלילת מסה"ב ה„טראנס-ערבית“, מראס-טנורה שבחוף המפרץ-הפרסי (מול אייב-חריין) אל ריאד בירתו, השוכנת במרכז ערב. הוא גמר אומר להתחיל בכך „על אף עצת מומחים בריטיים ואמריקאיים, אשר לפיהם לעולם לא יהיה מפעל זה נושא-את-עצמו“.

אורכה של מסה"ב שבתכנית יהיה כ-500 קילומטר. בנקודת מוצאה, ראס-טנורה, נמצא בית-הזיקוק הגדול ביותר של חברת נפט-ערב האמריקאית. מכאן תלך המסילה אל קתיף ודמאן, מרכזי התפוקה העיקריים של שדות הנפט האמריקאיים החדשים. משם תימשך לעבר הדרום, בואך לנזה. המדבר הסה ותפנה משם מערבה, לאורך נתיב השיירות, כיברת-דרך של 350 קילומטר בערך, ותעבור את מדבריות סומאן הנוקשות עד לכאפס — מקום ממנו תבוא תפנית לעבר דרום, אל ריאד, אחת משתי בירותיו של אבן סעוד (הבירה השניה היא מפה אשר בחיג'אז).

מניחים כי מסה"ב תושלם במשך שנתים בערך, וסלילתה תעלה ב-22 מיליון דולר; יש לחשוב כי הסכום הזה יבוא מתשלומיה של חברת הנפט המשלמת לאבן-סעוד תשלום מסוים מכל טון תפוקה.

אולם בינתיים נערכות גם תכניות נוספות, להארכת המסילה בעוד אלף קילומטר נוספים עד לחוף ים-סוף, ליד ג'דה, ולחיבורה (כנראה במדינה, או בחצי הדרך בין מדינה למכה), עם מסילת הברזל החיג'אזית. משתושלם תכנית מעין זו תעניק לאבן-סעוד קשרי-רכבת ישירים עם עבר-הירדן, סוריה, א"י, מצרים ותורכיה — ועם זאת גם כוח רב הרבה יותר בקרב הליגה הערבית. אכן, לפי מקורות ערביים בני-סמך, אחד הקשיים שבהם נתקל כעת אבן-סעוד לגבי תכנית כזאת הוא, כי משרד המושבות הבריטי מסרב לסייע בדבר, במידה שהוא נוגע בא"י; וכן לא הצליח עדיין אבן-סעוד להגיע לידי הסכם בענין זה גם עם עבר-הירדן, אשר דרכה עובר חלק חשוב של המסילה החיג'אזית (בענין זה — ראה הידיעה ב„צרור“ זה, בדבר המו"מ בין המדינות בעלות חלקי המסילה). אולם, היות ואין זאת מטרתו המיידית, הרי אין בדבר כדי להפריע לתכניות הסלילה שלו למשך השנתיים הקרובות. חשיבותה האמתית של מסילה חדשה זו היא בכך, כי משתושלם תעתיק בהדרגה את נקודת-הדגש האיסטרטגית שבשטחיה ובמעמדה של ערב הסעודית מחופי ים-סוף אל המפרץ הפרסי: דהיינו, מה„איזור“ הבריטי שבמזרח התיכון לעבר ה„איזור“ האמריקאי. (נוסף על כך — עיין במפה „הפשפש האחורי האיסטרטגי של ים-סוף“, — ב„מערכות“, ל„איל"ב — המבליטה את הקשר שבין נמלי חוף מצרים וסודאן לבין נמלי חיג'אז, ובין

מסילת הברזל המצרית קנה-ספגה, מהגילוס אל ים-סוף, לבין כל מסילה שתיבנה בחופו הסעודי של ים-סוף ותחברו עם המפרץ הפרסי. — המער').
 להתפתחות חדשה זאת מיחסים ערך רב הרבה יותר מכפי שנראה מהמבט הראשון, היות והאמריקאים כבר החלו מרחיבים את הנמל הטבעי שבראס-טנורה עד להיותו נמל מסחרי גדול, בעל מים עמוקים — אשר, כפי שסבורים בלונדון, נקל יהיה להרחיבו הרחבה נוספת, עד כדי כללו גם בסיס לכוחות ציי-מלחמה.

(וזאת לזכור: צי מלחמה בימינו כולל, במרכזו, כוח של נושאות מטוסים; ונמל מעין זה עלול על כן לשמש בסיס-בכוח גם לחיל-אויירי בעל היקף, העשוי להגיע לשם בנושאות-המטוסים שלו, הוך כדי שבוע-שבועיים, כשהוא מביא אתו את כל אספקתו ו„מנגנון-הקרקע" שלו ויהא מסוגל להפעלה מידית. עוד על זאת — ראה ב„מערכות" י"ת—י"ט במאמר על „הערות למושגים גיאופוליטיים", עמוד 73, בדבר בעיית שיווי-המשקל שבין הכוח היבשתי הגדול של ברית-המועצות שבצפונה של אסיה, לבין הכוח הימי-האויירי של „מעצמות-המערב" העשוי להיתלות בפאתה הדרומית של היבשת הענקית. — המער').

לפי מקורות סעודיים בני-סמך, טרם הוגשה ע"י ממשלת ארה"ב הצעה מפורשת בדבר בסיס-ציי כזה, אולם רומזים לכך כי המלך אבן-סעוד שקל את האפשרות הזו והיה מסכים לדבר, אילו נתאשר ע"י האומות המאוחדות. ברם, נראה כי הוא משוכנע שהרוסים לא יסכימו לכך, לפחות ב-5 השנים הקרובות, ובאם יידרש יפעילו את ה„וטו" שלהם. כנראה סבורה סעודיה כי תוכל להסכים להחכרת בסיס-ציי לארצות-הברית ולבריטניה במשותף באם רוב האומות המאוחדות תסכמנה לכך — גם על אף התנגדותה של רוסיה אם תתעורר. על כל פנים, ברור הדבר כי הצעה זאת התקדמה במשך החדשים האחרונים מעבר לשלב של תכנית תיאורטית גרידא.

יש עוד להוסיף לציוניו אלה של ג'ון קמחי כי בזהראן, הסמוכה לראס-טנורה, נמצא אוירודרום אמריקאי גדול, (ראה ב„מערכות" ל"א—ל"ב), ובו כל הסידורים הדרושים ואפשרויות פיתוח רבות, אשר הוקם שם לפני זמן לא-רוב ע"י צבא ארה"ב. אוירודרום זה משלים את תמונת הצומת האיסטרטגי-התחבורתי החדש העומד להינצר בחופה המזרחי של ערב-הסעודית, — והעשוי, בין השאר, להקטין את הצורך בהחזקת כוחות בריטים בדרומה של עיראק ובסמוך לגבול האיראני.

